

Sygn. akt III AUa 609/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 sierpnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Barbara Hejwowska
Sędziowie:	SA Krystyna Smaga (spr.) SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz
Protokolant: st.sekr.sądowy Urszula Goluch-Nikanowicz	

po rozpoznaniu w dniu 1 sierpnia 2012 r. w Lublinie

sprawy M. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o zwrot nienależnie pobranej renty socjalnej

na skutek apelacji wnioskodawcy M. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 19 kwietnia 2012 r. sygn. akt IV U 964/11

I. **oddala apelację;**

II. **przyznaje radcy prawnemu E. K. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Siedlcach kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

III AUa 609/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 listopada 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zobowiązał M. W. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 lutego 2010 r do 31 sierpnia 2010 r w kwocie 4026,74 zł i na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17.12.1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2009 r Nr 153 poz. 1227) oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U z 2009 r Nr 205, poz. 1585).

W odwołaniu od decyzji M. W. podniósł, że w okresie od 1 lutego 2010 r do 31 sierpnia 2010 r nie osiągał przychodów z tytułu zatrudnienia, które powodowałyby zawieszenie prawa do renty socjalnej i wniósł o uchylenie decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, bowiem wnioskodawca w spornym okresie osiągał przychody z tytułu zatrudnienia na podstawie umów zlecenia z Agencją Ochrony Mienia (...) Spółka z oo w W., która wystawiła informację o zarobkach w rozbiciu na poszczególne miesiące. Łączna wysokość przychodów przekroczyła 30% miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, którego wysokość publikowana jest przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Zgodnie z art. 10 ust. 6 ustawy o rencie socjalnej, prawo do renty ulega zawieszeniu za miesiąc, w którym zostały osiągnięte przychody wymienione w ust. 1-5 wymienionego przepisu. Wnioskodawca osiągał przychód w kwocie wyższej niż 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia i dlatego renta, którą pobierał w spornym okresie jest świadczeniem nienależnym i podlega zwrotowi w myśl art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Okręgowy w Siedlcach wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2012 r oddalił odwołanie na podstawie następujących ustaleń faktycznych i ich oceny prawnej.

M. W., urodzony (...), ma prawo do renty socjalnej od 1 października 2003 r. Organ rentowy uzyskał informację od Agencji Ochrony Mienia (...) Sp. z oo w W. o wysokości przychodów M. W. w wymienionym okresie (k. 249 - 251 a.r.). W lutym 2010 r uzyskał on przychód w kwocie 2538 zł, w marcu - 2268 zł, zaś w od kwietnia do sierpnia 2010 r przychód w kwocie 240,24 zł w każdym z tych miesięcy. Jednocześnie inny podmiot zatrudniający ubezpieczonego, tj. Przedsiębiorstwo Usługowo - Produkcyjne (...) Spółka z oo w W., wskazał kwoty wynagrodzeń, które uzyskał on z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia, a mianowicie: kwiecień 2010 r - 1920,88 zł, maj 2010 r - 2062,64 zł, czerwiec 2010 r - 2205,50 zł, lipiec 2010 r - 2039,56 zł i w sierpniu 2010 r w kwocie 1351,65 zł (k. 261 a.r.). Pozwany, dysponując tymi danymi, uznał że ubezpieczony przekroczył w każdym z tych miesięcy próg 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, które to dane publikowane są w Monitorze Polskim z 2010 r co 2 miesiące. W związku z powyższym zaskarżoną decyzją zobowiązał M. W. do zwrotu kwot, które pobrał w okresie od 1 lutego 2010 r do 31 sierpnia 2010 r z tytułu renty socjalnej, jako świadczenia nienależne.

W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżona decyzja jest prawidłowa, albowiem bezsporne jest, iż ubezpieczony osiągał przychody z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia, o czym świadczą dokumenty wystawione przez zleceniodawców, tj. Agencję Ochrony Mienia (...) Spółkę z oo w W. i Przedsiębiorstwo Usługowo - Handlowe (...) Spółkę z oo w W.. Przedstawione tam dane określają wysokość zarobków, które osiągał skarżący poszczególnych miesiącach zatrudnienia. Wysokość przychodów znacznie przekracza próg 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, który wynosił odpowiednio 934,20 zł za styczeń i luty 2010 r, 973,10 zł w okresie marzec - maj 2010 r, zaś od czerwca do sierpnia 2010 r - 995,00 zł. Ubezpieczony miał obowiązek zgłaszania wysokości osiągniętych przychodów i o tym fakcie i skutkach przekroczenia wysokości przychodów był pouczany na odwrocie decyzji o przyznaniu prawa do renty socjalnej w punkcie V. W związku z tym Sąd podzielił stanowisko organu rentowego, iż świadczenia uzyskiwane z tytułu renty socjalnej w spornym okresie były świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 138 ust. 1 i 2 ustawy o FUS i jako świadczenia nienależne podlegają one zwrotowi. Mając na uwadze powyższe Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc orzekł jak w sentencji.

Apelację od tego wyroku wniósł w imieniu wnioskodawcy jego pełnomocnik ustanowiony z urzędu, będący radcą prawnym, zaskarżając wyrok w całości i podnosząc następujące zarzuty.

Naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

1) art. 379 pkt 5 w związku z art. 214 kpc, przez pozbawienie powoda prawa do obrony, wskutek niedoręczenia mu zawiadomienia o rozprawie,

2) art. 5 kpc przez brak pouczenia powoda o możliwości składania wniosków dowodowych w sprawie, niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy, a w szczególności zatrudnienia powoda w Agencji Ochrony Mienia (...) Spółce z oo oraz faktu pobierania wynagrodzenia z tytułu zatrudnienia,

3) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału poprzez oparcie orzeczenia o dwa wzajemnie wykluczające się dowody z dokumentów.

Wskazując na powyższe strona apelująca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji pozwanego organu do ponownego rozpoznania ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku, zmianę zaskarżonej decyzji i orzeczenie o braku podstaw do zwrotu pobranej renty socjalnej oraz zasądzenie od pozwanego organu rentowego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Apelujący wniósł o dopuszczenie dowodu z dokumentu, umowy (umów) o pracę i umowy zlecenia, zawartych z powodem, w oparciu o które zostało wypłacone wynagrodzenie i zażądanie tych dowodów z Agencji Ochrony Mienia (...) oraz dowodu z przesłuchania świadka B. M. - referenta ds. kadrowych Agencji Ochrony Mienia (...). Dowodów tych powód nie mógł powołać w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, ponieważ działał bez adwokata i nie został pouczony o możliwości zgłoszenia wniosków dowodowych.

W uzasadnieniu apelacji wskazano, że wyrok narusza art. 379 pkt 5 w związku z art. 214 kpc, przez pozbawienie powoda możliwości obrony jego praw wskutek nieodroczenia rozprawy pomimo nieobecności powoda i nieprawidłowości w doręczeniu powodowi powiadomienia o rozprawie. W aktach sprawy znajduje się potwierdzenie doręczenia wezwania na rozprawę podpisane nieczytelnie przez nieznaną osobę. Obok w nawiasie wpisano imię i nazwisko powoda, jednakże nie jest to podpis M. W., co można ustalić przez porównanie jego podpisu z innymi podpisami złożonymi na odwołaniu i wniosku o przyznanie pełnomocnika z urzędu. Z powodu doręczenia wezwania na rozprawę osobie trzeciej, M. W. nie mógł uczestniczyć w rozprawie i o wyroku dowiedział się po jego ogłoszeniu. W konsekwencji powód działający bez adwokata lub radcy prawnego nie mógł uzyskać niezbędnych w jego sytuacji pouczeń w zakresie możliwości zgłaszania wniosków dowodowych. Apelujący powołał się na orzecznictwo sądów, które stoi na stanowisku, że zarzut naruszenia art. 5 kpc, wskutek zaniechania przez sąd pouczenia strony o czynności procesowej, będzie uzasadniony w szczególności wówczas, gdy z okoliczności sprawy wynika, że strona nie wiedziała, że może przedsięwziąć określoną czynność procesową albo mając świadomość możliwości jej podjęcia nie potrafiła - ze względu na okoliczności faktyczne i prawne sprawy lub własne propozycje i posiadaną wiedzę - samodzielnie ocenić potrzeby jej podjęcia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2010 r, V CSK 1/10, Lex nr 677906). Zdaniem apelującego, w sprawie mamy do czynienia z taką sytuacją ze względu na nieporadność i brak wiedzy prawniczej skarżącego. Wydanie orzeczenia przez Sąd Okręgowy po zamknięciu rozprawy z dnia 19 kwietnia 2012 r powoduje nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, a więc z przyczyn określonych w art. 379 pkt 5 kpc, którą Sąd Apelacyjny ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu.

W ocenie skarżącego, na skutek powyższych naruszeń przepisów postępowania Sąd pierwszej instancji nie wyjaśnił wszystkich istotnych okoliczności sprawy, a w szczególności, czy miał miejsce fakt zatrudnienia w Agencji Ochrony Mienia (...) Spółka z oo. M. W. nigdy nie zawierał umowy o pracę ani umowy zlecenia w tej firmie. W 2010 r został mu skradziony dowód osobisty i zachodzi podejrzenie, że dowodem tym mogła posłużyć się inna osoba. Dowód, w oparciu o który zostały ustalone przychody od 1 stycznia 2010 r do 20 marca 2010 r podaje imię matki powoda - W., podczas gdy drugi dowód - informacja o zarobkach w okresie od 21 marca 2010 r do 31 grudnia 2010 r wskazuje, że imię matki to W.. Są to dowody wzajemnie wykluczające się i nie mogą być podstawą orzeczenia. Powyższe sprzeczności nie zostały wyjaśnione przez Sąd, co stanowi przesłankę do uchylenia zaskarżonego wyroku do ponownego rozpoznania. Dopuszczenie wnioskowanych dowodów pozwoli na pełne wyjaśnienie istoty sprawy.

Apelujący podniósł, że postępowanie dowodowe przed sądem rozpoznającym sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych regulowane jest przepisami Kodeksu postępowania cywilnego, zawierającymi odstępstwa od ogólnych zasad postępowania dowodowego, z uwzględnieniem dążenia do pełnego wyświetlenia podłoża sprawy oraz

wszechstronnego rozważenia wszystkich kwestii spornych. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2009 r, II UK 148/08 potwierdza, że „w sporach o świadczenia z ubezpieczenia społecznego, do których prawo nie zostało uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy, postępowanie ma charakter odwoławczy, z możliwością zgłoszenia nowych faktów i dowodów, niebędących przedmiotem postępowania przed organem rentowym”. Ponadto, jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 września 2008 r, II CSK 167/08 II CSK, „skoro art. 381 kpc stanowi, że sąd apelacyjny może pominąć nowe fakty i dowody, to tym samym przyjmuje jako zasadę, że nowe fakty i dowody są dopuszczalne, a jedynie wyjątkowo wykluczone”.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja wnioskodawcy nie jest zasadna, a jej zarzuty są chybione.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny akceptuje ustalenia faktyczne jak i ocenę prawną dokonane przez Sąd pierwszej instancji i nie istnieje potrzeba ich powtarzania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 października 1998 r, II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60, z dnia 18 lipca 2002 r, IV CKN 1244/00, Lex nr 55521).

Nie jest zasadny zarzut nieważności postępowania, która miałaby polegać na tym, że wnioskodawca był pozbawiony możliwości obrony swoich praw przez niezawiadomienie o rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku (art. 379 pkt 5 kpc). Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 października 2011 r, II UK 52/11, pozbawienie strony możliwości obrony występuje wówczas, gdy strona procesowa, wbrew swej woli, zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutki tego uchybienia nie mogły być usunięte w dalszym toku procesu przed wydaniem w danej instancji wyroku (Lex nr 1110978).

Jak wynika z treści potwierdzenie odbioru zawiadomienia o rozprawie, która miała odbyć się w dniu 19 kwietnia 2012 r, wnioskodawca podpisał osobiście ten dokument swoim nazwiskiem (...) (k. 6 akt sprawy). Nazwisko to jest wpisane takim samym charakterem pisma, jak inne podpisy wnioskodawcy, w tym złożony pod odwołaniem (k. 1 akt sprawy), pod wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (k. 11 akt sprawy). Obok podpisu wnioskodawcy, w nawiasie, doręczyciel wpisał jego imię i nazwisko. Na drugiej stronie doręczyciel zaznaczył, że przesyłkę doręczył adresatowi. Nie ma zatem wątpliwości, że zawiadomienie o terminie rozprawy, która miał odbyć się w Sądzie Okręgowym w dniu 19 kwietnia 2012 r wnioskodawca odebrał osobiście.

Skoro wnioskodawca był prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy, miał możliwość stawienia się w Sądzie Okręgowym i złożenia wyjaśnień, czego zaniechał, sam świadomie podejmując taką decyzję. Jeżeli wnioskodawca nie stawiał się na termin rozprawy, Sąd pierwszej instancji nie miał możliwości udzielenia mu pouczeń co do sposobu postępowania w sprawie.

Nie budzą wątpliwości dokumenty nadesłane przez firmy, z którymi wnioskodawca zawierał umowy, z których to przychód powoduje, że wypłata reny socjalnej winna być zawieszona w okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji.

W dniu 7 listopada 2011 r wystawiona została przez Agencję Ochrony Mienia (...) Spółkę z oo w W. (adres: W. ul . (...), NIP (...)) „informacja o zarobkach”, z której wynika, że M. W., imiona rodziców W. i W., urodzony (...) w S., PESEL (...), NIP (...), zamieszkały w S., ul. (...), w okresie od 1 stycznia 2010 r do 20 marca 2010 r uzyskał następujący przychód: luty 2010 r - 2538 zł, marzec 2010 r - 2268 zł, a brutto - 4806 zł. Od w/w płac zakład odprowadził składkę do ZUS. Informacja o zarobkach podpisana została przez referenta ds. kadr B. M. (k. 249 akt ZUS).

W tym samym dniu wystawiona został przez ten sam zakład pracy druga „informacja o zarobkach” za okres od 21 marca 2010 r do 31 grudnia 2010 r. W zaświadczeniu podano te same dane dotyczące wnioskodawcy, z tym, że podane zostały imiona jego rodziców - W. i W.. Jako przychód podano kwoty: kwiecień 2010 r - 240, 24 zł, maj 2010 r - 240, 24 zł, czerwiec - 240, 24 zł, lipiec 2010 r - 240,24 zł, sierpień 2010 r - 240, 24 zł, a brutto - 1201,20 zł. Od w/w płac zakład odprowadził składkę do ZUS. Informacja o zarobkach podpisana została przez referenta ds. kadr B. M. (k. 251 akt ZUS).

Nadto w dniu 2 listopada 2011 r wystawiona została przez Przedsiębiorstwo Usługowo - Handlowo - Produkcyjne (...) Spółkę z oo w W. (adres W. ul . (...), NIP (...)) „zaświadczenie o zarobkach”, z którego wynika, że M. W., zamieszkała w S., ul . (...), PESEL (...) wykonywał pracę w tym zakładzie na podstawie umowy zlecenia. Za okres o 1 stycznia 2010 r do 31 grudnia 2010 r otrzymał wynagrodzenie brutto w wysokości: kwiecień 2010 r - 1920,88 zł, maj 2010 r - 2062,64 zł, czerwiec 2010 r - 2205,50 zł, lipiec 2010 r - 2039,56 zł, sierpień 2010 r - 1351,65 zł. Razem brutto - 9580,23 zł, przeciętne brutto - 1916,05 zł. Z zaświadczenia wynika, że odprowadzone zostały składki na ZUS, a zaświadczenie wydane zostało na prośbę zainteresowanego. Zaświadczenie podpisała referent ds. kadrowych B. M. (k. 261 akt ZUS).

Powyższe zaświadczenia o przychodach niewątpliwie dotyczą wnioskodawcy. Imiona rodziców wnioskodawcy to W. i W., co wynika z treści szczegółowo wypełnionego wniosku o rentę socjalną. Mimo oczywistej omyłki co do imienia matki wnioskodawcy w jednym z zaświadczeń wystawionych przez Agencję Ochrony Mienia (...) Spółkę z oo w W. w dniu 7 listopada 2011 r, (zamiast prawidłowego imienia matki (...) jest nieprawidłowe (...)), inne dane są jednoznaczne i zgodne, jest numer PESEL, adres zamieszkania. Jest także numer NIP, którego nie ma w dowodzie osobistym, a który został nadany decyzją Urzędu Skarbowego w S. (kserokopia decyzji k. 34 akt ZUS).

Wiarygodność zaświadczeń o zarobkach wnioskodawcy uzyskanych w 2010 r, wystawionych przez zatrudniającego go spółki nie budzą w tej sytuacji żadnych wątpliwości. Prawidłowo Zakład Ubezpieczeń Społecznych w oparciu o powyższe wiarygodne zaświadczenia ustalił przychód wnioskodawcy za 2010 r i stwierdził, że przychód ten w okresie od lutego 2010 r do sierpnia 2010 r przekroczył 30% przeciętnego wynagrodzenia, co winno skutkować zawieszeniem wypłaty renty socjalnej. Wobec powyższego nie zachodzi potrzeba przeprowadzenia dowodów na okoliczność, że wnioskodawca zgubił dowód osobisty i ktoś inny posługiwał się tym dowodem. Dlatego Sąd Apelacyjny oddalił wnioski dowodowe zawarte w apelacji. Nadto dowody te wnioskodawca mógł powołać w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację jako bezzasadną.

Orzeczenie o kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu wydane zostało na podstawie § 12 ust. 1 pkt 2 w związku z § 11 ust. 2 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r Nr 163, poz. 1349 ze zm.).